

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

בשדה-השיפון" מאת ג. ד. פאלינגר (שרא האור לפני 25 שנה תחת הכותרת "אני, ניו-יורק וכל השאר") שנמכר לקוראי "העולם הזה" בהנחה של 40 אחוז.

כשער הגיליון: דויד רויאל, מייסד האצ"ל ומפקדו הראשון.

"העולם הזה" 867 תאריך: 3.6.54

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת-שער נרחבת לחייו, רמותו ומותו של מייסד האירגון-הצבאי-הלאומי (אצ"ל), דויד רויאל, כפי שאיש לא הכירו. הכתבה הביאה מאות עובדות חדשות על דיוקנו של האיש, תמונות פרטיות ומיסמכים שטרם פורסמו. במדור הקריי-קטורות של השבועון פורסמו שני עמודים מתוך "הראי העקום של מצריים", ובהם קריקטורות מתוך העיתונות המצרית של אותם ימים, המושקפות מעט מעולמם הפוליטי של המצרים. מדור הסיפורים של השבועון הביא פרק מתוך הספר, התפסן

מוח הצלם שצילם את הקרב על „אלטלנה" * הקרב על

החזיריות * האצ"ל מתכחש לילין-מור ולמשה שמיר

עיתונות

מוחו של צלם

מיקלעי ברן פלטו צורות, מרגמות הטילו פגזים, ואוגיה שחורה עלתה באש ועשן מול חוף תל-אביב. בין נושאי הררי בים והמיקלעים הסתובב צעיר רחב-גרם. היה זה רוברט קאפא שכיוון לעבר אלטלנה ואנשיה. שקפצו לתוך המים. הוא היטיב לכוון מאלה שהתקדמו לידו לעבר חוף-הים. הוא כיוון את מצלמתו.

לפני שהעריב היום ניפצע קאפא ברגלו על-ידי כדור תועה, אך הוא המשיך לכוון את מצלמת הקונטסט שלו, בעלת העדשות המסלסופיות, עד שאסף במצלמתו כתבת צילומים מרעועת.

קאפא נשאר בארץ משך כל חודשי מלחמת-העצמאות. חזר לארצות-הברית רק אחרי שסיים את צילומם של שני סיפרי תמונות: דו"ח על ישראל וזאת היא ישראל.

לא היתה זאת הפעם הראשונה, שבה שימשה המצלמה כנישקו האישי של קאפא. הראשונה השתמש בה במלחמת האזרחים הספרדית. שאתה כיסה בשביל שני גדולי השבועונים האמריקאים לייף ולוק. קאפא, שצילם גם בצד הקומוניסטי וגם בצידו של הגנרליסמו פראנקו, התפרסם לאחר מכן, במיוחד בצילומים שהביא מסוור ברית-המועצות.

את נישקו לא זנח קאפא עד יומו האחרון. שבא עליו בגיל 41, בשבוע שעבר כששלה על מוקש בקירבת הגוי שבהודו סיני.

זכר ידיו של קאפא וחברו לעבודה, צלם העיתונות הוותיק, פאול גולדמן, בי שומעו את הידיעה על מות חברו: "היה אפשר לצפות מקאפא שיימות בצורה שכזאת. הוא היה צלם ללא-אחת. רודף החדשות ביותר שפגשתי אי-פעם. עדשתו היתה תמיד מכוונת."

חוק

חיטוט חזירי

החוגים הדתיים לא קיבלו אפילו את האצבע של אישור חוקי-עור עירוניים נגד גידול חזירים. בכל זאת המשיכו לרצות בכל היר, וחיטוט בסיפרי-חוק עבי-כרם, וניסו להיעזר בסעיפים ובסעיפיי-סעיפים שונים ובאפשרויות השונות לפירושם.

תוצאות החיטוט לא איחרו לבוא: בעלי דיירי החזירים בבית-דגון, צריפין וטביבות ראשון-לציון, הובאו לדון בהאשמה מוזרה במיקצת: ניהול מלאכה ללא רישיון. הגאי שמים לא קיבלו את הדבר ברצינות והודו באשמה. הם הועיקו לעזרתם עורכי-דין רק כאשר הובהר להם, שנוסף על תשלום הקנסות ייאלצו גם לסגור את דירייה-חזיריים רים שלהם.

על שמו של רוברט קאפא קיים פרט לצילום עיתונות, שהוא מחשובי ה-פרטים העולמיים בצילום.

עורכיהדין בחרו ללחום בתובעים בנשק שלהם. גם הם התמחו בפירוש מילות-חוק, הגישו עירעור בטענם שגידול-חזיריים אינו מלאכה, אלא עסק.

תותח כבד. אולם לשוללי-החזיריים לא היה איכפת: מלאכה או עסק — החיות הטמאות מוכרחות להעלם מעל פני הארץ הקדושה. הם לא חיכו לעירעור, הפעילו תותח-כבד: האפוטרופוס על ניכר סי הנפקדים הוציא צו-הריסה על דיירי-החזירים הנמצאים באדמותיו.

מאז התפתח הקרב תוך חילופי-יריות מהירים, בעלי-הדירים הגישו עירעור נוסף, מתנגדיהם קיצרי-הרוח הפעילו את תקנות ההגנה למניעת רוחים מופשעים, שלפיהן נאסר על הנתבעים להחזיק חזיריים בכל מיספר שהוא, לכל מטרה שהיא. בעלי-הדירים סירבו לציית לתקנות. המפר עצות-המקומיות המדורבנות על-ידי המיפ-לגות הדתיות, הגישו נגדם תביעות פליליות.

נראה כי יעבור זמן רב, עד אשר תתברר התביעה בפני טחנות-הצדק האי-סיות. בינתיים יוסיפו החזירים לנבור באשפתות ועורכיהדין יוסיפו לחטט בי-ספרים, לחפש סעיפים חוקיים חדשים, שישמשו כתחמושת להמשך המאבק.

חל-אביב

רוח שחורה באה

בצהרי אחד מימי השרב הכבד, ירד על צפון תל-אביב מסך פיתאומי של פיה כבד. הוא חדר לדירות הקומות העליונות, השחית כבסים וקיים, סדינים, שמלות וחלרי פות. לא פסח גם על צורכי מזון שנודמנו בדרכה. אחרי חקירה קצרה התברר לתר שבי צפון-העיר, כי מקור הפיה הוא בארובות תחנת-החשמל רידינג.

ועל חיי התינוק. תיקווחו לא התגשמה וכל שוכה בו, היה מיכתב ברכה מראש-הממט שלה לשעבר. וכסלר לא נירתע, וירד חור דש אחרי ברית-המילה של דויד בן-גורר יון לשדה-בוקר הרחוקה 100 קילומטר מ-גנייה-תיקווח, וניפפש עם דויד בן-גורריון הראשון. הוא הוכיר לו את הקירבה הק-שמית, וביקש עזרה להעסקתו, על-ידי הק-צאת רישיון למיקצוע הלאומי, בעלות על קיוסק.

בן-גורריון הראשון הצטער מאד, והסי-ביר לווכסלר, שעלה ארצה לפני ארבע שנים מרומניה, אמיתה ישראלית: "עכ-שיו אינני ראש-ממשלה, ואיני יכול לע-שות דבר עבורך."

וכסלר נוכח לדעת, שהשם שהעניק לבנו לא שינה את מזלו. לא העניק לו זכויות מיוחדות. גרוע מכך, צליל השם בבית העכיר את מצב רוחו, הזכיר לו את פגרי שחו העקרה בשדה-בוקר. בשבוע שעבר החליט וכסלר על פיתרון מרגיע: על-ידי הודעה בילקוט הפירסומים הממשלתי מס' 348 הפך דויד בן-גורריון רישמית להירש וכסלר.

בינתיים ממשיכה האם לקרוא לרך הנור לד חותך בן-גורריון, והאב מכנה אותו כתינוק פשוט וממהרהר אם לא כדאי, בכל זאת, להחליף את שם ילדו בשנייה, הפעם למשה שרת.

אנשים

● כשנודמן הרמטכיל משה דיין ל-קפה הסטודנטים הירושלמי ניצן ורצה להשאיר פתק לחברו, מצא פתרון מקורי לבעיית המחסור בנייר: הוא קרע פינה ממודעה שהיתה תלויה בבית-הקפה והש-תמש בה.

● פוליטרוק הפלמ"ח בני מהרשק לא היה זקוק לנייר, כי אם לסכני גיר-לוח. כשנשאל מדוע שמנו פניו, הסביר: "צריך להתגלח."

● מארגני טכס גילוי אנדרטת איש אצ"ל, רב-גורר רוקח קצו בו מי שהיה ראש לח"י, נתן פרידמן ילין-מור, מושב אחד על הבמה. ילין-מור ביקש מקום נוסף על הבמה לחברו למיפקדה יצחק יזרניצ-קי שמיר. כשלא נענה, נעדר ילין-מור בשעת הטכס מן הבמה, ועקב אחריו ביחד עם שמיר מבין הקהל.

● הסופר משה שמיר עמד בשבוע שעבר על הטעם הקלוקל של הקהל מי-בשרו ומדמו. הוא סיפר לחבריו: "אפילו בתי מסרבת לשתות חלב טוב, משתגעת אחרי סוכריה צבעונית שאין לה ערך."

● תחבולה להפצת מחברת שיריו מצא המשורר השמנמן והמוזקן משה דור (קליבנוב): לידי ידידיו הרבי-מאד, שלהם הוא חייב כסף רב-מאד, תוחב דור בחיוך טופס של מחברתו שיצאה עתה לאור, ומודיע בפסקנות: "החוב הצטמק לבירה ורבע."

● המכהן כיום כיושב ראש הכנסת.

התל-אביבים המפויחים מחו בפני הנ-הלת חברת-החשמל, וזכו בהסבר מקורי: "רוח המסין שנשבה לדרום סתפה עימה את הפיה." את הסיבה האמיתית ידעו עובדי תחנת-הכוח רידינג: מקור הפיה לא היה במשב רוח פיתאומי, כי אם בקלי-קול שחל במבעירים האמריקאיים החדשים המסייעים להפוך לאנגייה חשמלית את הדלק המניע את שתי הטורבינות החדשות שהורכבו השנה ברידינג.

במשך עשרים השנים האחרונות הש-תמשו ברידינג במבעירי בובקופוילקוט הבריטיים. כשהוכנסו השנה טורבינות 50 אלף כוח-סוס החדשות מתוצרת ג'נרל אלקטריק האמריקאי, נתבקשה חברת-החש-מל על-ידי משרדי האוצר והפיתוח מממני הקנייה מכספי המענק האמריקאי, להש-תמש בצידו אמריקאי. חברת-החשמל רכ-שה מבעירי-דוודיים אמריקאים וקיבלה עבר-רם אחריות לעשר שנים. עשר שנים אלה נמשכו בדיוק עד הניסיון הראשון בשבוע שעבר, כאשר המבעירים לא שרפו את הדלק כהלכה, והזרימו ענני פיה לקומות העליונות של בתי צפון תל-אביב.

דרכי אדם

שם וכוך בזמן לא וכוך

דויד בן-גורריון פרץ בבכי מר. חום השרב הלהוט חדר גם לצריף העץ, התיש את כוחותיו. היתושים הקצו את פניו מבלי רחם. השאירו עליהם כתמים אדו-מים. מזה כמה שבועות שלא באה לפיו בננה הגונה. דויד בן-גורריון לא היה איש שדה-בוקר, כי אם תושב צעיר למדי (בן ארבעה חודשים) של גנייה-תיקווח, ליד פתח-תיקווח.

אביו, לאור וכסלר, זיכה אותו בשם המקורי הזה. קיווה להקל בכך על חייו

ששוב אין בידי הפועלים לשלמו, עוב-דים הפועלים מטבעם לגור במקלטים עזובים ובגנים ציבוריים, היינו כל ההוצאה הכלולה בסעיף "שכר דירה" נעלמת מאליה.

מחשבה מדעית שיסתית תבהיר לנו שכלל זה חל כמעט על כל מצרכי החיים, אם, למשל, עולים מחירי הנס-עות, ברור שהפועלים מעדיפים, ושוב בצדק, ללכת ברגל. ממילא נעלמת ה-ה הוצאה הנ"ל. ימצא מי שיגיד שבמקרה זה יעלה סעיף סוליות הנעלים, אולם גם על כך אפשר להתגבר על-ידי מדי-ניות רבת-מעוף של העלאת מחירי הנעליים, במקרה זה יעדיפו הפועלים, בהגיונם הפשוט, ללכת יחפים, דבר שיוריד את האינדקס עוד יותר. כלכלנים הנאחזים בציפורניהם בעבר המעוּבש יטענו כי יש סיג טבעי ל-שיטה זו, כגון צריכת הלחם וכדומה. אני חייב להודות שטרם נמצא פתרון יעיל לבעיה-כאובה זו, אולם אם ית-פתח המדע בקצב הנוכחי, יש לקוות כי נדע להתגבר גם על תקלה זו.

העולם הבא

השבועון הפצויר לאיסור-המצויה

כיצד העעות את המחיריים מבחי העעות את האינדקס וההעעות בממשלה

מאת לוי אשכול קרנני (כל תוכניות שפורחו) בימי קדם שררה בין הכלכלנים המ-פריים הידיעה ההמימה כי עלית המ-חירים חייבת לגרום אחריה עליה של אינדקס יוקר המחיה. ההיפך הוא הנכון. בבדיקה נאורה, על-ית המחירים היא הגורם האמיתי להורדת האינדקס. הדבר הוא פשוט. כל עוד שכר הדירה הוא נמוך ויש בידו הפועלים לשלמו, הרוחי שיהיה, צדק חלק מן האינדקס, אילב ברגע ששכר-הדירה עולה בצורה